

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

2. Czas powstania

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY

1203 r.; XX w.

3. Miejscowość

U R A Z

Z PRZYSIÓŁKAMI RAKÓW I NIZINY

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

OBSZAR WSI

5. Przynależność administracyjna

Województwo dolnośląskie

Powiat trzebnicki

Gmina Oborniki Śląskie

6. Współrzędne geograficzne

51°14'40"N 16°51'13"E

7. Użytkowanie obecne

MIESZKALNE, ROLNICZE

8. Stan zachowania

3

 granica historycznego układu ruralistycznego

mapa w skali 1:5000 w załączniku nr 1

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa:

1203 r., 1312 r., 1327 r. Auras/Aurus, 1301 r., 1321 r. Uradz, 1314 r. Uradien, 1337 Uweras, 1412 r. Owtas, 1431 r. Auris, 1432 r. Awraz, 1475 r. Awers, 1506 r. Auross, 1708 r. Aures

Historia miasta:

O istnieniu miejscowości już w 1203 r. wiadomo z ksiąg uposażenia klasztorowego, gdzie można wyczytać, że istniała na terenie wsi książęca karczma, której zyski oddawane były konwentowi trzebnickiemu. Po raz pierwszy wzmiankuje się kościół w 1218 r., czyli przed otrzymaniem praw miejskich, parafia erygowana jest w 1284 r. Od ok połowy wieku XIII w. wspomina się istnienie kasztelu. Charakter miejski otrzymał ok 1286 r., jednak za datę przyznania praw miejskich wskazuje się 1288 r., nie było otoczone murami. Swoje położenie na prawym brzegu Odry pozwalało kontrolować już od początku XIII w. przeprawę na rzece. Jako miejscowość przechodziła przez różne rody książęce, wyznaczając na okresy poddane: Księstwu Wrocławskiemu w latach 1248-1294, Księstwu Głogowskiemu w latach 1294-1312. W 1291 roku na mocy testamentu Henryka Probusa osada wraz z ziemiami leżącymi na prawym brzegu rzeki przeszły na własność Henryka III, by w roku 1312 trafić w ręce Konrada i Bolesława Oleśnickich, wtedy też po raz pierwszy wzmiankowany jest zamek. Od 1314 r. ponownie trafiła pod księżą wrocławskich, niedługo potem, bo w 1319 r. przekazany został jako lenno trzem braciom Radakom. Jeden z nich, Andreas Radak, rozbudował istniejące założenie obronne. Już w 1327 r. wymienia się osadę rybacką, ulokowaną wzdłuż Odry, poza obszarem miejskim, związaną z działalnością przeprawy rzecznej. W XIV w. znani są kolejni kasztelani: Konrad von Borschnitz (1337 r.), w 1344 r. wzmiankowany był burgrabia Hancho von Auras, von Schellendorffowie (1412 r.), von Lazan (1418 r.), von Zedlitz (1427 r.), w latach 1428-1443 Opitz von Czirm, w 1445 r. wymienia się księża Konrada Białego Oleśnickiego. W 1466 r. Jerzy Podiebrad podarował dobra rycerzowi Christophowi von Skopp, który uzyskał dla miasta potwierdzenie praw miejskich, jemu też przypisuje się rozbudowę średniowiecznej warowni o kolejne piętra i nowe umocnienia. Dalej von Görger, a w latach 1502-1504 von Siedlau. W 1504 r. Uraz należy do Króla Zygmunta Starogo jako dobro królewskie, w 1529 r. bracia Köckritz, w latach 1555-1592 von Görger, w 1604 r. von Kollonitsch, 1615-1617 Pani Botwitz, 1672-1690 baron von Schallendorf, 1690 r. baron von Logau. Hrabia von Mildener (1695 r.), w latach 1699-1713 Uraz staje się własnością Księstwa Wirtembersko-Oleśnickiego, od 1713 r. rodzina Campo, hrabia von Schmeittau. Od 1744 r. do 1790 r. władzę nad urazem obejmuje książę Henryk, następnie od 1790 r. rodzina Koszyckich, pisana Koschützky, od 1817 r. baron von Adlersfeld a w 1845 r. von Schuckmann. Miasto wielokrotnie ulegało pożarom. Do największych doszło 8 lutego 1555 r., kiedy spaliła się znaczna część miasta, 20 czerwca 1711 r. spłonęło całe miasto wraz z kościołem, po którym odbudowano go w stylistyce baroku, utrzymanej do dzisiaj, następnie 9 lipca 1748 r. spaliły się 2 pierwsze rynkowe, zabudowa przy ul. Wołowskiej i słodownia. 25 lipca 1775 spłonęły 2 domy i 4 stodoły, 17 listopada 179 r. zaś 5 domostw. Z przemysłu wymienia się zakłady już w początku XVIII w. W 1718 r. działała manufaktura juchtu na tyłach parceli przy Placu Wolności. W 1790 r. wymienia się manufakturę tabaki z uwagi na 20 pobliskich plantacji tytoniu. W czasach pokoju w latach 1779-1784 stacjonował garnizon. Zimmermann podaje, że w 1785 r. w mieście znajduje się 76 budynków miejskich, 25 budynków gospodarczych i 9 budynków instytucji publicznych, jak ratusz, szpital, dwa „inne” budynki miejskie, 3 plebanie, kościół katolicki oraz ewangelicki, wybudowany w 1742 r. pod patronatem książęcym i magistratu. Miasto w 1785 r. liczyło 625 mieszkańców, w tym 51 Żydów. Głównie uprawiano rolę oraz zajmowano się rzemiosłem.

c.d. w załączniku nr 1

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

30. październik 2022 r.
Mała Kowalewicz